

Latinskoamerický makroregion (Střední a Jižní Amerika)

1. Vymezení a společné znaky makroregionu

- **Geografické vymezení:**
 - Území Ameriky jižně od USA.
 - **Střední Amerika:**
 - **Pevninská část:** Mexiko, státy na pevninském mostě (Guatemala, Belize, Honduras, Salvador, Nikaragua, Kostarika, Panama).
 - **Ostrovní část (Karibik):** Velké Antily (Kuba, Hispaniola, Jamajka, Portoriko), Malé Antily, Bahamy.
 - **Jižní Amerika:** Kontinent jižně od Panamského průplavu.
- **Společné charakteristické rysy:**
 - **Historický vývoj:** Společná minulost spojená s objevením, kolonizací (převážně Španělsko a Portugalsko) a následným bojem za nezávislost.
 - **Jazyk:** Dominance románských jazyků – **španělštiny a portugalštiny** (v Brazílii). Odtud název "Latinská" Amerika.
 - **Náboženství:** Převaha **římskokatolického křesťanství**.
 - **Sociální a ekonomické disparity:** Obrovské rozdíly mezi malou skupinou bohatých a masou chudých. Vysoká míra nerovnosti.
 - **Vysoká míra urbanizace:** Vznik obřích metropolí s chudinskými čtvrtěmi na okrajích (**favelas, barrios**).
 - **Nestabilní politický vývoj:** Historicky časté vojenské převraty, diktatury, dnes přechod k demokracii, ale stále problémy s korupcí a organizovaným zločinem (drogové kartely).
 - **Míšení ras (mesticizace):** Vytvoření specifické rasové struktury.
 - **Zadluženost:** Mnoho států se potýká s vysokým zahraničním dluhem.

2. Přírodní podmínky

- **Geologie a reliéf:**
 - **Západní část:** Dominance mladého, tektonicky aktivního pásemného pohoří **Kordillery**, které se zde nazývá **Andy**.
 - Nejdelší pohoří světa, táhne se podél celého západního pobřeží Jižní Ameriky.
 - Vysoká seismická a vulkanická aktivita ("Pacifický ohnivý kruh").
 - Nejvyšší hora Ameriky: **Aconcagua** (6962 m).
 - V Mexiku jako Sierra Madre.
 - **Východní část:** Staré, stabilní štíty (Brazilský, Guyanský), zarovnané erozí do podoby vysočin.
 - **Rozsáhlé nížiny:** Mezi horskými systémy, vytvořené velkými řekami.
 - **Amazonská nížina:** Největší nížina světa, podél řeky Amazonky.
 - **Orinocká nížina:** V oblasti Venezuely a Kolumbie.
 - **Laplatská nížina:** V oblasti Argentiny, Paraguaye a Uruguaye.

- **Střední Amerika:** Hornatá, vulkanicky aktivní pevninská šíje. Karibské ostrovy jsou vrcholky podmořských sopek nebo korálového původu.
- **Podnebí:**
 - Region se rozkládá ve všech podnebných pásích.
 - **Tropický pás:** Většina území.
 - **Rovníkové (ekvatoriální):** Amazonská nížina. Stále horké a vlhké.
 - **Střídavě vlhké:** Orinocká a Laplatská nížina. Střídání období dešťů a sucha.
 - **Subtropický pás:** Jih Brazílie, Uruguay, sever Argentiny.
 - **Mírný pás:** Jižní část Argentiny a Chile (Patagonie).
 - **Suché podnebí:** Vlivem studených mořských proudů (Peruánský) a srážkového stínu And vznikla na západním pobřeží poušť **Atacama** (nejsušší místo světa).
 - **Výšková stupňovitost v Andách:** S nadmořskou výškou se mění klima a vegetace (tierra caliente, templada, fría, helada).
- **Vodstvo:**
 - Největší zásoby sladké vody na světě.
 - **Amazonka:** Nejvodnatější a nejdelší řeka světa. Obrovské povodí.
 - **Paraná-Paraguay:** Druhý největší říční systém, tvoří estuár Río de la Plata. Vodopády **Iguaçu**.
 - **Orinoko:** Vodopády **Salto Ángel** (nejvyšší na světě).
 - **Jezera:**
 - **Maracaibo:** Největší jezero (tektonický záliv).
 - **Titicaca:** Nejvýše položené splavné jezero světa (v Andách).
- **Biosféra:**
 - Mimořádná biodiverzita.
 - **Tropické deštné lesy (Selvas):** Amazonský prales – největší na světě, "plíce planety", ohrožen masivním odlesňováním.
 - **Savany: Llanos** (Orinocká nížina), **Campos** (Brazilská vysočina).
 - **Stepi (Pampy):** Laplatská nížina, velmi úrodné.
 - **Pouště a polopouště:** Atacama, Patagonie.
 - **Unikátní fauna:** Lama, jaguár, kapybara, mravenečník, tapír, mnoho druhů opic a ptáků. **Galapágy** – endemické druhy.

3. Obyvatelstvo

- **Počet a rozmístění:**
 - Cca 660 milionů obyvatel.
 - Extrémně nerovnoměrné rozmístění.
 - **Vysoká koncentrace:** Na pobřeží, zejména na jihovýchodě Brazílie a v oblasti La Platy.
 - **Řídké osídlení:** Vnitrozemí (Amazonie, Patagonie, pouště).
- **Rasová a etnická struktura (důsledek kolonizace):**
 - **Míšenci:** Tvoří většinu populace v mnoha zemích.

- **Mestici:** Potomci Evropanů a původních Indiánů (nejpočetnější).
- **Mulati:** Potomci Evropanů a Afričanů.
- **Zambové:** Potomci Afričanů a původních Indiánů.
- **Běloši:** Potomci evropských kolonistů a pozdějších přistěhovalců, převládají v Argentině, Uruguayi, jižní Brazílii.
- **Původní obyvatelé (Indiáni, Amerindové):** Potomci předkolumbovských civilizací (Aztékové, Mayové, Inkové). Větší podíl v Bolívii, Peru, Guatemale, Mexiku.
- **Černoši:** Potomci afrických otroků, koncentrováni v Karibiku a na pobřeží Brazílie a Kolumbie.
- **Dynamika a urbanizace:**
 - Vysoký přirozený přírůstek (i když klesá).
 - Masivní urbanizace, odchod obyvatel z venkova do měst.
 - **Největší aglomerace:** São Paulo, Mexico City (patří k největším na světě), Buenos Aires, Rio de Janeiro, Bogotá, Lima.

4. Hospodářství

- **Obecná charakteristika:**
 - Region rozvojových zemí, ale s velkými rozdíly.
 - **Největší ekonomiky:** Brazílie (člen BRICS), Mexiko, Argentina.
 - **Závislost na exportu surovin:** Ekonomiky jsou zranitelné vůči kolísání cen komodit na světových trzích.
 - Rostoucí význam průmyslu a služeb, ale stále významný primární sektor.
 - Ekonomická integrace: **MERCOSUR** (Společný trh Jihu).
- **Zemědělství:**
 - **Plantážnictví:** Pěstování monokultur na vývoz.
 - **Káva:** Brazílie (světový lídr), Kolumbie.
 - **Banány:** Ekvádor, Kostarika, Kolumbie ("banánové republiky").
 - **Cukrová třtina:** Brazílie, Kuba.
 - **Kakao, sója, bavlna, tropické ovoce.**
 - **Živočišná výroba:** Extenzivní chov skotu na maso a kůže (Argentina, Brazílie, Uruguay).
- **Těžba nerostných surovin:**
 - Obrovské nerostné bohatství.
 - **Ropa a zemní plyn:** Venezuela (jedny z největších zásob světa), Mexiko, Brazílie, Ekvádor.
 - **Měď:** Chile (světový lídr), Peru.
 - **Železná ruda:** Brazílie (světový lídr).
 - **Stříbro:** Mexiko, Peru.
 - **Cín:** Bolívie.
 - **Bauxit:** Jamajka, Brazílie, Guyana.

- **Lithium:** "Lithiový trojúhelník" (Chile, Argentina, Bolívie) - klíčová surovina pro baterie.
- **Průmysl:**
 - Soustředěn do několika málo center (jihovýchod Brazílie, okolí Mexico City a Buenos Aires).
 - Obory: Potravinářský, textilní, hutnický, strojírenský (automobilový průmysl - montovny zahraničních značek), petrochemický.
- **Služby:**
 - **Cestovní ruch:** Velký význam.
 - **Pobytový:** Pláže v Karibiku (Kuba, Dominikánská republika) a Mexiku (Cancún).
 - **Poznávací:** Památky předkolumbovských civilizací (Machu Picchu v Peru, Chichén Itzá v Mexiku), přírodní krásy (Galapágy, Iguaçu, Amazonie).
 - **Doprava:**
 - **Panamský průplav:** Klíčová světová námořní cesta.
 - Nedostatečná dopravní infrastruktura ve vnitrozemí.
 - Velký význam letecké a námořní dopravy.

5. Problémy

- **Sociální nerovnost:** Propast mezi bohatými a chudými, existence slumů.
- **Organizovaný zločin:** Působení drogových kartelů (Mexiko, Kolumbie), vysoká míra kriminality a korupce.
- **Environmentální problémy:**
 - **Odlesňování Amazonského pralesa:** Pro zisk zemědělské půdy (chov skotu, pěstování sóji), těžbu dřeva a nerostů. Vede ke ztrátě biodiverzity a ovlivňuje globální klima.
 - **Znečištění:** Vody a ovzduší ve velkých městech, kontaminace z těžby.
 - Půdní eroze.
- **Politická nestabilita:** I když se situace zlepšila, v některých zemích přetrvávají autoritářské tendence a politické krize (např. Venezuela).
- **Nekontrolovaná urbanizace:** Přelidnění měst, nedostatek infrastruktury, vznik slumů.